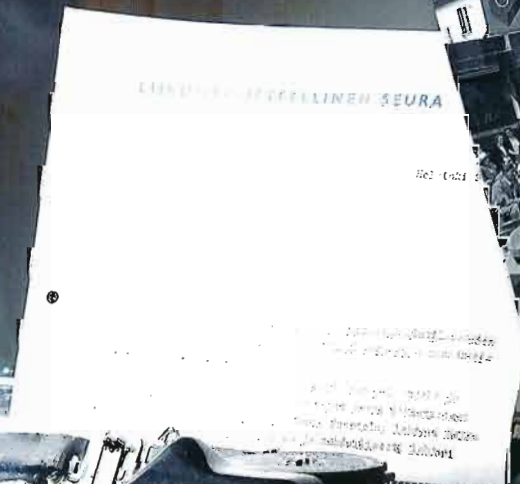
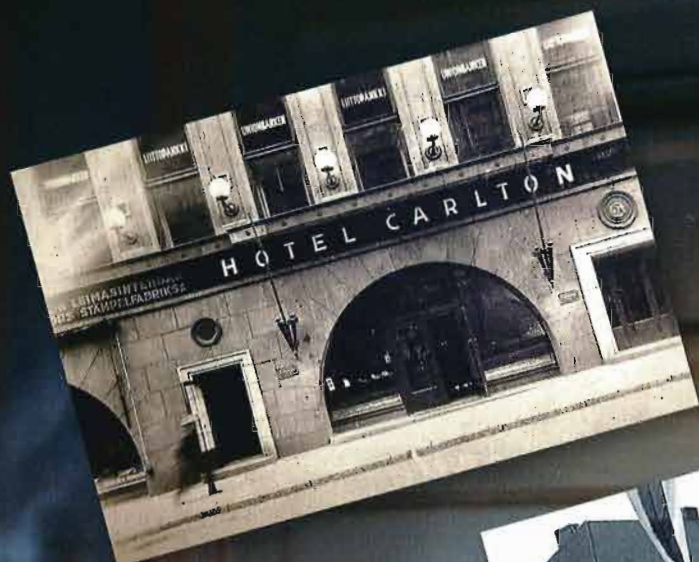

Jouko Kokkonen, Teijo Pyykkönen

Liikuntatieteellinen Seura ry 1933–2003

Kuva Mari Hottelari/RNI, noceros Oy

1933 **LTS** 2003

1933–1955 Yläluokkaista valistushenkeä

"Alustuksen johdosta sukeutui vilkas keskustelu, jossa puollettiin sekä varvaskäyntiä että käyntiä koko jalkapohjalla. Keskustelun päätyttyä todettiin, että luonnollinen on se käyntitapa, jossa jalka tulee maahan kantapäätä edellä. Kaikki muut käyntitavat ovat harjoitusmuotoja".

(Keskustelu Liikuntatieteellisen Seuran vuosikokouksen yhteydessä hotellilla Carltonissa helmikuussa 1937)

Käynnin sulokkuutta ja ruumiin sopusuhtaisuutta lalettiin Suomessa arvioida säännöllisesti Miss Suomi -kilpailuissa vuonna 1933. Syvällistä kiinnostusta suomalaisen vartaloon ja sen käyntiin osoitettiin myös samana vuonna perustetussa keskusteluseurassa. Tarastaja Arvo Vartian johdolla aloittanut Liikuntatieteellinen Seura nähtiin tarpeelliseksi, koska "liikuntakasvatusta harrastavilla henkilöillä ei ole ainakaan Helsingissä aikaa pysytellä aikansa tasalla".

Liikuntakasvatuksellista keskusteluseuraa oli kaaavailtu Tahko Pihkalan johdolla jo 1920-luvulla. Välittömän virikkeen seuran perustamiseen antoi vasta opikoulukomitean mietintö, joka ei tyydyttänyt voimistelunopettajia.

1930-luvulla suomalainen urheiluelämä oli jatkautunut muun yhteiskunnan tavoin korostetusti kahtia. Liikuntatieteellinen Seurakin oli puolensa valinnut: se kokosi piiriinsä porvarillisen urheilupuolen kerman. Seuran perustajat olivat aikansa lapsia: isänmaallista väkeä, jolle rotuopitkaan eivät olleet vieraita. Heidän unelmaan oli terve ja vahva Suomen kansa – ajan kohtana, jolloin kieltolaki oli juuri kumottu ja kansan ryhti ja raittius olivat uhattuina.

Seura haluttiin aluksi pitää pienenä ja Helsingin-keskeisenä. Ilman suosituksia ei jäseneksi pääsyt. Kuukausikokouksissa aaltoili henkevä keskustelu kahvitarjoilun lomassa. Jäsenet sivitivä toisiaan. Laajakantoisempaa toiminta-ajatusta ei tahtonut löytyä. Seuran jäsenet olivat jo niin monessa mukana, ettei aikaa liennynyt uuden järjestön kehittämiseen. Nuoruuden paloakin puuttui – melkein kaikki jäsenet olivat jo keski-ikäisiä.

Uutta seuraa eivät kaikki riemulla vastaanottaneet:

"On se hyvä, jos jonkin verran huvittavaa, että Suomeenkin on saatu tällainen 'tieteellinen akatemia', jonka johtokunta arvioi kuka on kyllin arvokas ja 'tieteellinen' tullakseen kutsutuksi 'seuran' jäseneksi." (SNLL)

Jäseniä seuralla oli vuoden 1933 lopussa 24 ja viisi vuotta myöhemminkin vasta 26.

Seuran kokouksissa korostui liikuntakasvatuksen ohella "liikunnan fysiologisten ja terveydellisten aspektien" pohdinta. Lääketieteen kandidaatti Heikki Savolainen toi julki helmikuussa 1935 ehdotuksen "urheilulääkärikoulutuksen aloittamiseksi maassamme". Kirjelmä päätettiin lähettää Yliopiston Voimistelulaitokselle ja pyytää sitä järjestämään ensimmäiset kurssit. Lääketiedettä sivuavat kysymykset olivat näkyvästi esillä kuukausikokouksissa 1950-luvulle asti.

Helsingin Töölöön rakenteilla ollut stadion herätti sekini keskustelua. Voimistelulaitoksen johtaja Kalle Rikala vaati alustuksessaan vuonna 1934, että "rakennuskompleksissa oli otettava huomioon myös liikuntatieteelliset ja -kasvatukset tarpeet". Liikuntatieteellisen Seuran toimisto muutti Stadionille runsaat 50 vuotta myöhemmin vuonna 1986.

Liikunta kosketti 1930-luvulla vasta harvoja suomalaisia. Pula-ajan keskellä kamppailevat suomalaiset kaipasivat enemmän leipää kuin liikuntahuveja. Vuoden 1933 osuvin mainoslause nousi työttömän hädästä: "Osta Apu, anna apu työttömälle".

Väliaikaiseksi nimeksi Suomen Urheiluakatemia

Sotien jälkeinen aika koettiin vaaran vuosiksi myös Liikuntatieteellisessä Seurassa. Henkisen kolauksen kokeneet porvarit kokosivat rivejään torjuakseen äärivasemiston pelätyn kulttuuriryynnäköön.

Uusi sihteeri Toivo Okkola ryhtyi vuonna 1946 puuhaamaan seuran korvaajaksi Suomen Urheiluakatemiaa, jonka jäsenkuntaa laajennettaisiin "pitäen silti tarkkaa huolta sen tasosta ja pyrkien kokoamaan Urheiluakatemiaa suojiin alan huippuedustajat".

Okkola sai ideansa myytyä ja Urheiluakatemia perustettiin vuonna 1949. Jäseniksi kutsuttiin mm. kaksi akateemikkoo, säveltäjä Yrjö Kilpinen ja kuvanveistäjä Väinö Aaltonen.

Elitistinen Urheiluakatemia linnoittautui omiin korkeuksiinsa. Siteet liikunnan arkeen jäivät ohiiksi. Edes Helsingin olympiakisat eivät juuri vaikuttaneet Akatemian toimintaan.

Urheiluakatemia jää seuran historiaan – jos ei muuten – niin käynnistämällä kustannustoiminnan. Se julkaisi vuonna 1954 kirjan Suomen urheilun isästä Ivar Wilskmanista. Tuoreen julkaisijan nöyryyttä kuvaa ensimmäiseen kirjaan painettu ystävällinen pyyntö: "Painovirheet, joita teokseen on jäänyt, lukija hyväntahtoisesti korjaa".

Seura noudatti 1950-luvulle asti "tahkolaista liikuntanäkemyä": yksilö oli alisteinen kansakunnalle ja valtiolle. Liikunta oli velvollisuus, jonka suorittamisen palkinto oli se ilo, joka syntyi ponnistuksen myötä.

Sota ja maan jälleenrakentaminen söivät myös urheiluvoimia. Apu oli löytynyt tippauksesta vuonna 1940.

Urheiluakatemia aikana vuonna 1950 seura sai ensimmäistä kertaa valtionapua veikkausvoittovaroista.

1956–1966 Jälkitahkolaisessa hengessä

Korkealentoisesta Suomen Urheilukatemiasta palattiin vuonna 1956 lähemmäksi todellisuutta ja vanhaan nimeen.

Seura säilyi edelleen pienen piirin kohtauspaikkana. Vuoden 1956 lopussa jäseniä oli 55. Jäseneksi ei edelleenkään päässyt ilman kutsua. Heikki Klemola kuvaa ajatuksiaan 1950-luvun jälkipuolella:

"Tämä liikuntakulttuurin keskeisten vaikuttajien yhdistys oli salaperäisyydessään kiehtova, uteliaisuutta herättävä ja uraansa aloittelevalle liikuntamiehelle haastavakin: pääsisipä joskus sen jäseneksi."

Klemola kutsuttiin jäseneksi vuonna 1958.

Uudenlaisesta määrätietoisuudesta viesti pääsihteerin luottamustoimen perustaminen. Tehtävää hoitivat vuosina 1956–1966 mm. Kalevi Heinilä, Jukka Wuolio, Pekka Oja, Pekka Kiviäho ja Mauri Oksanen – myöhemmin kovan luokan liikuntavaihtajia kaikki.

Seuraan tuli eloa, kun ryhmä nuorempia jäseniä järjestäytyi vuonna 1960 *Toimitusosastoksi*. Uusi suuntaus oli sukua 1950-luvun lopulla virinneelle kulttuuriliberalisminille, joka julisti tuovansa kulttuurielämän nykyaikaan. Osaston varsinaiseksi tehtäväksi ajateltiin asioiden valmistelu hallitukselle. Käytännössä sen merkitys oli suurempi – se toimi seuran varjohallituksena.

Toimitusosasto oli taustoiltaan yhtenäinen. Sen jäsenet olivat sotien jälkeen valmistuneita voimistelunopettajia, jotka olivat tyytymättömiä voimistelunopettajien koulutukseen.

Useat toimitusosastolaiset olivat hakeneet lisäoppia ulkomailla, mikä oli tuolloin melko harvinaista. Jatkoopinnot olivat suuntautuneet yhteiskuntatieteisiin, mikä vaikutti vahvasti seuran tuleviin linjauksiin.

Toimitusosasto löysi julkaisukanavakseen *Kouluvoimistelu- ja urheilu*-lehden, jonka liitteenä alkoi ilmestyä liikuntatieteellisiä artikkeleita. Kirjoituksia oli tarjolla niin runsaasti, että oman lehden perustaminen tuntui järkevältä. *Stadion*-lehden näytenumero ilmestyi 40 vuotta sitten joulukuussa 1963. Vastaanotto oli innostunut. Stadion alkoikin ilmestyä vuonna 1964 säännöllisesti.

Seuraavana vuonna lehden päätoimittaja Yrjö Lau-nonen saattoi jo kirjoittaa tyytyväisyydestään:

"Lehti on todistanut olemassa olonsa oikeutuksen. Syntynyt on terve lapsi. Toimituskuntaa on pidettävä lehden äitinä. Tässä tehtävässä on ollut Liikuntatieteellisen Seuran toimitusosasto, ja vaikka siihen ei kuulukaan yhtään naista, voidaan kertoa äidinkin voivan hyvin".

Stadionin kanssa samana vuonna synnytetettiin televisioon *Urheiluruutu*, mikä symbolisoi kilpaurheilun erkaantumista kuntoilusta.

LIIKUNTATIEEELLINEN
SEURA R.Y.

STADION
JULKAISUKAUSI 1963

Uutta aluevaltausta seuralle merkitsi myös sen jäsenten suunnittelema kaksiosainen tv-ohjelma *"Onko liikunta tiedettä"*, jonka Tesvisio esitti vuosina 1962–1963.

Seuran julkaisusarja pääsi sekini vauhtiin 1960-luvun alussa. Lisäksi ehdittiin kantaa vakavaa huolta

liikuntatieteellisen tutkimuksen tilasta.

Kuukausikokouksiin toivat uutta lennokkuutta ulkopuoliset alustajat. Seura alkoi kutsua Suomeen myös ulkomaisia esitelmänpitäjiä.

1960-luvun puolivälissä liikuntatieteilijöillä oli vakaa usko siihen, että liikunnalla voidaan lievittää yhteiskunnallisen murroksen aiheuttamia sopeutumsvaikeuksia. Elettiin nopean maaltapaon ja lähiörakentamisen aikaa. Suomi autoistui ja muuttui kulusyhteiskunnaksi. Työn kuormittavuus väheni ja kodinkoneet kevensivät keittiöitä. Alempi keskiluokka ja jopa työväestö alkoivat hankkia kesämökkejä. Vapaa-aika lisääntyi kun työviikko lyheni viisipäiväiseksi ja kesäloma piteni.

Seuran isänmurha jäi 1960-luvulla puolitiehen, sillä seura eli vielä vahvasti jälkitahkolaisessa hengessä: liikunnalla oli

merkitystä erityisesti yhteiskuntapolitiikan välineenä. Yhteiskunta tarjosi liikuntapalveluja, joita jokainen järkävä ihminen tietysti käyttää hyväkseen. Moraalisiin tai siveellisiin syihin ei enää viitattu. Tilalle tuli rationaalisuuden ja tieteellisyyden korostaminen.

Osmo I. Kaila julisti Stadionissa vuonna 1965 tieteellisen tutkimuksen olevan nykyajan yhteiskunnassa kaiken merkittävän toiminnan pohjana. Samalla hän ehkä ensimmäisenä kytki seuran tietoyhteiskuntaan:

"Elämme tietokoneiden aikakautta. Tiedon määrä lisääntyy eri elämän alueilla lähes hillittömällä vauhdilla".

1967–1983 Punamulta pölisee

Huippu-urheilu joutui 1960-luvulla seurassa kriittiseen tarkasteluun, joka oli kuitenkin vasta esimakua 1970-luvun lähes verisille väittelyille. Seuran jäsenet korostivat, ettei urheilu voinut toimia muusta yhteiskunnasta irrallisena saarekkeena. Kalevi Heinilä toi esille urheilun kilpavarustelukierteen kielteiset piirteet, kuten kaupallistumisen ja menestyksen tavoittelun kaikin keinoin. Paavo Seppänen kyseenalaisti myytin ”suomalaisen urheilija-aineksen erinomaisuudesta”.

Seura järjesti vuonna 1967 lähes legendaariset *Liikuntapoliittiset neuvottelupäivät*.

Esikuvana olivat kaksi vuotta aiemmin pidetyt kulttuuripoliittiset neuvottelupäivät.

Neuvottelupäivien julkilausuma toi julki muutaman vuoden muhineen ajatuksen urheilun kolmijaosta kilpaurheiluun, kuntoiluun ja liikuntakasvatukseen. Päivien viesti meni taatusti perille. Lähes kaikki alan tutkijat, hallinnon kehittäjät ja muut vaikuttajat toimivat 1960-luvulla Liikuntatieteellisessä Seurassa.

Lisääntynyt aktiivisuus tyydytti myös rahoittajaa. Puheenjohtaja Castor Lindqvist kertoi jäsenkunnalle ilouutisen keväällä 1967:

”Seuramme toiminnan tavoitteiden toteuttamismahdollisuuksien kohdalla on tapahtumassa odottamattoman ilahduttava käänne. Valtion Liikuntatieteellinen toimikunta on nimittäin vakaasti punninnut seuramme toimintasuunnitelmaa ja todennut sen oivalliseksi.”

Seura oli anonut jo vuonna 1964 tukea toiminnanjohtajan palkkaukseen, mutta tuloksetta. Alkukesällä 1967 opetusministeriö myönsi varat pääsihteerin palkkaamiseen. Joel Juppi aloitti työnsä – ja toiminta vilkastui kovin.

Yhteiskunnallinen liberalismi muuttui radikaaliksi 1960-luvun jälkipuoliskolla. Liikunta ei aluksi kiinnostanut vasemmistöälyköitä, jotka löysivät sisäisen maratoonarinsa myöhemmin. Radikaali älymystö hyökkäsi muilla alueilla vanhojen ajatusmallien kimppuun: urheilua komeampia pystejä riitti kaadettavaksi. Marskin pilkkaaminen tai vapaan seksin ja viinan ylistys antoivat kovemman kaiun kuin urheilun irviminen.

Seura katkaisi yhteytensä jälkitahkolaiseen kauteen 1970-luvun alussa, kun radikalismi tuli seuraan pienellä viiveellä Jyväskylän yliopiston ja Opiskelijoiden liikuntaliiton kautta. Uusvasemmistolaisiksi kääntyneet nuoret tutkijat ottivat yhteen Liikuntatieteellisen Seuran keskipolven kanssa Jyväskylässä kesällä 1970 *”Urheilun ideologia”*-seminaarissa.

Suomen Urheilulehti julisti

”Kalevi Heinilän pelastaneen, mitä pelastettavissa oli”.

Heinilän ja Jyväskylän vasemmistoradikaalien välinen kädenväntö jatkui yli 1970-luvun puolivälin. Se heijastui myös seuran toimintaan, johon Jyväskylän 1960-luvun lopussa perustetun alueosaston jäsenet osallistuivat ahkerasti. Stadionin palstoilla käytiin kiihokkaista poliittista väittelyä Tšekkoslovakian miehityksestä ja eteläisen Afrikan rotuerottelusta.

Jäsenyys avoimeksi kaikille kiinnostuneille

”Liikuntatieteellisen Salaseuran” mainetta alettiin toissaan hälventää vuonna 1967 muuttamalla sääntöjä. Jäsenyys tuli mahdolliseksi kaikille sitä hakeville.

1970-luvun alussa nuori polvi vaati edelleen, että *”jäsenpohjaa tulisi tietoisesti laajentaa siten, että seura edustaisi paremmin kaikkia maamme kansalaisryhmiä. 250-päinen porvarillis-liberaalinen jäsenkunta ei tätä ehtoa täytä”.*

Koska kantaottavuus kuului asiaan 1970-luvun alussa, seurankin oli laadittava periaateohjelma:

”Seuran tuli toiminnallaan pyrkiä edistämään ihmisten hyvinvointia ja sen mahdollisimman tasaista jakautumista. (...) Liikkuminen oli sisällytettävä ihmisen biologisiin perustarpeisiin.”

Työpaikkaliikunnasta puhuttiin paljon, mutta sen sisällystä oltiin erimielisiä. Oliko sen palveltava työvoiman uusintamista kapitalistin tarpeisiin vai työläisen omaa hyvinvointia ja luokkatietoisuuden kehittämistä?

Yliopistoilla taistolaiset onnistuivat valtamaan suuren osan järjestöistä. Liikuntatieteellisessä Seurassa vasemmisto ei päässyt vallan päälle. Seuran hallituksen kokoonpano muuttui kuitenkin paremmin yleisiä poliittisia voimasuhteita kuvastavaksi. Elinvoimaa seura imi punamullasta: se halusi viedä liikuntatiedon ilosanomaa kaupunkiin ja maaseudulle.

Aktiivinen ja rauhantahtoinen puolueettomuus lietsäsi yhteydenpitoa Neuvostoliittoon ja muihin sosialistisiin maihin. Etenkin DDR:n liikuntatiede kiinnosti: maan urheilusaavutukset nähtiin – ilman ironian häiväkään – todisteeksi tutkimuksen voimasta. Itäsakslaisia asiantuntijoita kävi seuran kutumana kertomassa maan liikuntajärjestelmästä.

Samaan aikaan Eino Heikkinen ja Pekka Peltokallio väittelivät televisiossa tiukasti, oliko Münchenin suomalaismenestyksen salaisuus verenvaihto. Moni piti kritiikkiä pyhäinhäväistyksenä Lasse Virénin olympiavoittojen humussa. Vuonna 1970 perustettu seuran Vierumäen alaosasto moittikin, että *”Liikuntatieteellisessä Seurassa on lyöty laimin kilpaurheilun sarkatai siihen ainakin suhtaudutaan kielteisesti”.*

>>>

Puheenjohtaja Castor Lindqvist joutui selittämään seuran tekemisiä:

"Kun Liikuntatieteellinen Seura kritiikillään on sananmukaisesti pahoinpidellyt maamme huippu-urheilua, ei tätä ole tehty ilman historiallista näkemystä. Kritiikin esittämistavassa on kieltämättä tehty virheitä ja muihinkin menettelyrikkomuksiin seura on syyllistynyt, mutta pidettäköön niitä inhimillisinä heikkouksina, joista mikään yhteisö ei ole 'kemiallisesti' puhdas".

Jäsenistö näki seuran suhteen urheiluun moninaiemmin kuin puheenjohtajansa. Vuonna 1974 tehdystä Stadion-lehden lukijatutkimuksessa 29 % katsoi lehden suhtautuvan kilpaurheiluun kielteisesti, 27 % myönteisesti ja 30 % puolueettomasti. Kertovampi tulos saatiin kun otettiin huomioon vastaajien lähtökohdat. Oikeistolaiset katsoivat Stadion-lehden suhtautuvan kilpaurheiluun kielteisesti ja vasemistolaiset myönteisesti.

Yhdestä asiasta seurassa oltiin samaa mieltä: tutkimusta tarvitaan lisää. Seura toi aktiivisesti tyrkylle uusia tutkimusaiheita. Erityisliikunta ja liikunnan vaikutus mielenterveyteen olivat esillä jo 1960-luvun lopussa. Ajan henkeen sopi suunnittelun korostaminen. Seura osallistui myös vuonna 1971 valmistuneen ensimmäisen liikuntatieteellisen tutkimuksen kehittämissuunnitelman laatimiseen.

Urheilun kenttäväki kuitasi liikunnan tieteellisen selittämisen vielä turhaksi, koska liikunta on yksinkertainen asia: *"Vilu, nälkä ja kolmas painoteknisesti kelvoton asia takaavat, että ihmiset liikkuvat"* (Suomen Urheilulehti, 1972).

Kuukausikokouksilla oli edelleen tärkeä asema seuran toiminnassa. Marraskuussa 1972 aiheena oli liikunnan lainsäädäntö. Kokouksen jälkeen opetusministeri Marjatta Väänänselle jätettiin julkilausuma, jossa seura kiirehti liikuntalain valmistelua. Niin yksinkertaista se oli.

Kuukausikokouksiin osallistui 30–40 jäsentä ja keskustelu oli vilkasta. Risto Telama muisteli 50-vuotishaastattelussaan kaiholla seuran kokouksia: *"Keskustelutarve ja uusien ajatusten tarve oli kyllä kauba. Mekin ajettiin Jyväskylästä edestakaisin seuran kuukausikokouksiin."*

Seminaarien kulta-aikaa

Aika 1960-luvulta 1980-luvulle oli seuran ja seminaarien kulta-aikaa – puhetta ja osallistujia riitti. Vuosittain seura järjesti 4–5 koulutusilaisuutta – eikä kilpailijoita juuri ollut.

Aiheista ei liikuntaseminaareissa ollut pulaa, sillä liikuntamaailmassa oli alkamassa historian-sanoja: viihde, kaupallisuus, sponsorit, narsismi, liigat, kulutus, muoti. Sinisen verryttelypuvun katoamista juhlittiin joukolla korpipotellien liikuntaseminaareissa.

Seuran usko tieteeseen ei horjunut, päinvastoin. Vuonna 1980 Stadion-lehden nimikin päätettiin viimein vaihtaa. Stadion sanan katsottiin viittaavan liiaksi huippu-urheiluun. Seura järjesti nimikilpailun ja tuloksena saatiin 34 nimiehdotusta. Voittajaksi valittiin *Liikunta ja tiede*. Tarjolla oli myös mm. Syke, Liiku tänään, Liikunnan kasvot ja Tieteisliikunta.

Keskustelu lehden luonteesta jatkui nimenmuutoksen jälkeenkin – eikä se ole päättynyt vielä. Mihin painopiste: aikakausi vai tiedejulkaisu? Lehtiartikkeleita vai tutkimusraportteja? Kenelle lehteä piti tehdä: soveltajille vai tutkijoille?

Vilkas ja värikäs toiminta keräsi jäseniä kuin sade saappaita. Seuran jäsenmäärä lähes kolminkertaistui 1970-luvun puolivälistä vuoteen 1982, jolloin jäseniä oli jo runsaat 900.

Uusi jäsenistö oli nuorta ja inostunutta. Stadionin tilaajistakin 65 % oli alle 45-vuotiaita.

Seuran kasvanut asiantuntijuus poiki sille myös kansainvälisiä tehtäviä. Seuran aktiivijäsenet alkoivat kiertää maailmalla liikuntatieteen ja opetusministeriön puolivirallisina lähettiläinä. Urheilun "ETYK-kokous" järjestettiin seuran johdolla Helsingissä vuonna 1982. Seura sopi järjestäjäksi jo senkin takia, että seuran puheenjohtajana toimi tuolloin Juhani Perttunen, Urho Kekkonen kansliapäällikkö.

Seuran vahva kausi huipentui vuonna 1983 "viimeisten oikeiden" Liikuntapoliittisten neuvottelupäivien järjestämiseen. Päivillä esitetty teksti oli aiempien päivien tapaan rävkää eikä lehdistökään vaiennut:

"Huippu-urheilu on liikunnan pornografiaa, liikuntatiede vanhojen luiden siirtelyä haudasta toiseen." (Hannu Tarmio)

"Moneen kertaan uudelleenkirjoitettu julkilausumaehdotus joutui yleiskeskustelussa sellaiseen ryöpytykseen, että julkilausuman pääriipustaja Joel Juppi oli seota papereihinsa kirjattessaan muutos- ja painotusehdotuksia." (Aamulehti)

1984–1992 Konfliktista konsensukseen

Mikään ei kestä ikuisesti. Edes seksistä, hipeistä tai tv-ohjelmista ei jaksa väitellä montaa vuosikymmentä – saati sitten Liikuntatieteellisen Seuran periaateohjelmasta.

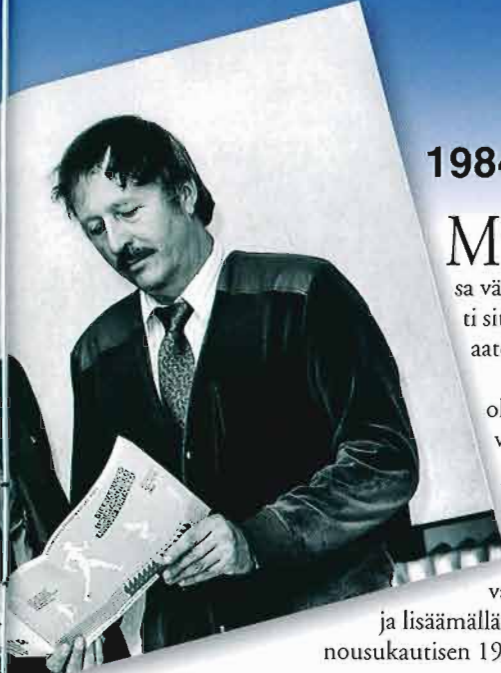
1960-luvun radikaali sukupolvi oli 1980-luvulla jo keski-ikäistynyt ja vahvasti kiinnittynyt liikuntatieteen ja -hallinnon johtopaikoille. Miekat pantiin tuppeen ja suut suppuun. Ja miksi olisi enää kinasteltukaan, koska kaikille riitti hyvää jaettavaa. Ongelmat poistuivat resurssija lisäämällä. Se olikin mahdollista läpi iloisen ja nousukautisen 1980-luvun.

Konsensuksen ilmapiirissä ei sallittu edes poliitikka-sanan käyttöä. Vuoden 1988 Liikuntapoliittiset neuvottelupäivät loivennettiin Liikuntakulttuurin Päiviksi. Siitä huolimatta jotain perinteistä kuultiin: *”Jos liikuntatieteilijä jotakin inhoaa, niin se on tekemistä urheilun hyväksi”* (Juha Vääänen)

Suomen kansa veikkas ja ennen kaikkea lottosi, minkä ansiosta myös liikuntatutkimuksen rahoitus moninkertaistui. Seura sai osansa kasvusta ja sen organisaatio laajeni. 1980-luvun lopussa seuran palkatun henkilöstön määrä oli huipussaan, toimistossa työskenteli 12 henkilöä.

Seura kunnostautui 1980-luvulla monitieteisten tutkimushankkeiden ideoijana ja toteuttajana. Rakennettiin liikunnan mallikuntaa, vauhditettiin tiedonvä-

>>>

Kutsutaan kokous,
keskustellaan,
laaditaan kirjelmä,
viedään päättäjälle
– yksinkertaista!

>>>

litystä ja hahmoteltiin lapsille omaa liikuntakulttuuria. Seuran erityissuojeluksessa ollut erityisliikunta kehittyi harppauksin. Liikunnan taloustutkimuksella selvettiin markkoina liikkeitä ja Historia-projektilla luotiin pohjaa alan vakavalle tutkimukselle.

Historia-projektin pääteos *"Suomi uskoi urheiluun"* ilmestyi vuonna 1992. Urheilun tosiuskovaiset hieman vierastivat sen yhteiskuntahistoriallista otetta. Selostajalegenda Paavo Noposelle jo teoksen nimi oli liikaa: *"Aikamuoto lienee harkittu myyntikikkana ärsyttämään meitä kaikkia, jotka Martti Jukolan tavoin yhä uskomme urheiluun. Silti nolla pistettä heti alkuun. Pelkäs-tä nimestä."*

Projektien myötä laajeni julkaisu-toiminta. Kymmenessä vuodessa julkaistiin yli 40 kirjaa. Liikunta ja tie-de -lehden rinnalla alettiin julkaista opetusministeriön tilauksesta eng-lanninkielistä vientituotetta *Motion – Sport in Finland* -lehteä. Seura vastasi myös yhteispohjoismaisen liikuntatutkijoi-joille suunnatun lehden *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports* toimittamisesta vuosina 1979–96.

Moniarvoistuvaan liikuntakulttuuriin

Seura selitti projekteillaan ja julkaisuillaan muuttuvaa kulttuuria: perinteinen urheilu oli saamassa ympärilleen moniarvoistuvan liikuntakulttuurin. Urheilun luokkarajat murtuivat ja urheiluseuroissa alettiin ihmetellä mihin katoaa sitoutuminen. Raha haastoi aatteen. Liikunnan lajikirjo kaksinkertaistui ja voimat hajaantuivat.

Liikunnallinen kulutus kukoisti ja liikunnan näyttöarvo ohitti käyttöarvon. Peilinkes-tävät pohkeet ja liukas lihaspinta hivelivät. Urheilijat jalostettiin havaintohoukutti-

miksi ja terveys uskonnoksi. Yksi-lö oli ykkönen.

Terveyttä aktiivisesti vaa-livia liikkujia arveltiin olevan jo enemmän kuin aktiivisia kristittyjä. Liikunnanharrastus lisääntyi niin nopeasti, että Lau-ri Laakso laski vuodesta 2009 tu-levan *"historiallisesti merkittävään; silloin kaikki suomalaiset harrasta-vat liikuntaa"*.

Puoluepoliittisen 1970-luvun vastareaktion kehittyivät ympäri-töliike ja elävän musiikin yhdistyk-set. Liikunnassa niitä vastasi *"uusi lii-kuntakulttuuri"*, joka tarjosi totiselle liikunnalle vaihtoehtoja: uusia lajeja, elämysten etsintää ja kokemusten erit-telyä. Pehmeä haastoi kovan. Mutta vielä oli suoma-lainen perinneurheilu sen verran voimissaan, että vih-reä urheilukritiikki jäi älykköjen diskurssiksi. Seura-kaan ei tosissaan lämmennyt ruumiinkokemuksille, vaikka asialle tilaa julkaisuissaan antoi-kin. Sählysupolvi sai tulla toimeen omillaan.

Nuorten ja kauniiden ihmemaas-seuralle meinasi jäädä vain ihmet-telijän rooli. Itseohjautuva liikunta-kulttuuri viis veisasi liikuntahallin-nosta tai tutkimusprojekteista. Me-no oli villiä ja varakasta.

Tutkimus jäi entistä enem-män todellisuuden vauhdista – paitsi tulevaisuuden tutkimus. Seuran näkyvimpiä projekteja 1980-luvulla oli Liikunnan tulevaisuus -projekti, joka hahmotteli mahdollisia tu-levaisuuksia. Skenaarioita tehtiin, mutta yksi tulevai-suuden tekijä jäi liian vähälle huomiolle

– ja sen mukana paljon: Lama.

Varoitus vanhemmat: Ei saa innostua liikaa lasten urheilusta

1993 – 2003 Tulosohjausta ja naimakauppoja

1990-luvun alussa elämä pyöri rahan puutteen ympärillä – niin myös seurassa. Lama kyykisti köyhät ja budjet-tipäällikkö Raimo Sailas liikuntaväen ehdottaessaan valtion tuen poistamista liikunnalta. Sailas torjuttiin, lamaa ei. Niukuuden keskellä opetusmin-isteriö käynnisti liikunnan tie-donvälitysyksiköiden arvioin-nin, jossa paino oli määrällisil-lä mittareilla. Määrä muuttui laa-tua helpommin talousluvuiksi ja ajan hengen mukaan kaikki oli selitettävä ta-louden kautta. Seurala oli täysi työ vakuu-ttaa, että sen toiminnassa sisältö tulee ennen määrää; teksti ennen kopioita.

Arvioinnin loppuraportti koettiin torjuntavoitoksi. Kehittämisesityksiä voitiin osin jopa kiitellä. Arvioin-nin aikana oli väläytetty seuran ja Suomen Urheilumu-seosäätön, erityisesti sen kirjaston ja tietopalvelun, yh-distämistä *"liikunnan tietokeskukseksi"*. Loppurapor-tissa pakkoliitosta ei enää puhuttu mitään.

Pohdinta olemassaolon oikeudesta ei päättynyt ar-viointiin. Lama jätti jälkensä: epävarmuus hiipi sisään ja asettui taloksi. Henkilökuntaa vähennettiin. Strate-gioita ja suunnitelmia laadittiin kolhiintuneen itsetun-non tukipylyväiksi.

Ohessa ehdittiin toki julkaista, kouluttaa ja jonkin verran vauhdittaa tutkimustakin.

Seuran moniste-sarja korvattiin terävämpään ilmai-suun pyrkivällä *Impussi*-sarjalla, jossa kymmenen vuo-den aikana ilmestyi 22 raporttia. Lehdet jatkoivat ryh-

dikkäästi laduillaan ja julkaisusarja eteni kahden kirjan vuosivauhdilla.

1990-luvulla Suomi täyttyi koulutustilaisuuksista, mutta seuran seminaarit ja kongressit vetivät joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta hyvin. Maine ei ollut kuollut.

Neuvostoliiton kuolema synnytti Lähi-alueprojektin. Liikuntatietoa vietiin Karjalan maille ja Baltian valtioihin. Vuosikymmeniä kiinnostanut kysymys liikunnan merkityksestä henkiselle hyvinvoinnille otettiin suurenuslasin alle ja tulostakin syntyi. Kolmas näkyvä kehittämiskohde oli – totta kai – erityisliikunta.

Vuosi 2001 muistetaan. Karpaasit päättivät kisansa dopingilla ja Joel Juppi LTS-uransa kuohuviinillä. On enenaikaista arvioida, kumpaan tapahtumaan liittyi enemmän dramatiikkaa, mutta ensin mainitun seuraukset tuntuivat seurassa jo samana vuonna.

Hiihtäjien dopingsotkujen johdosta antidopingtoimintaa haluttiin vahvistaa ja rakentaa sitä varten oma yksikkö. Syntyi Suomen Antidopingtoimikunta ADT.

Samalla arvioitiin, että antidopingtyöstä vastanneen LIITE ry:n muut toimialat – liikuntalääketiede ja kuntotestaus – jäävät muutoksessa liian pieneksi yksiköksi, joten niille ryhdyttiin hakemaan uutta majapaikkaa. Liikuntalääketieteen ja kuntotestauksen toimialat yhdistettiin Liikuntatieteelliseen Seuraan vuoden 2002 alussa.

Vuosikymmen aikana seuraa naitettiin kaksi kertaa, joista toinen siis toteutui – ei ehkä vähiten puhemiehen eli opetusministeriön tahdosta. Onneksi tiedot puolisoiden ensimmäisistä aviovuosista kertovat molempinpuolin kasvavasta kiintymyksestä.

Ja niin paljon on ministeriö seuraa rakastanut, että teettä toiminnan kehittämiseksi seurasta uuden arvion vuosina 2001–02. Nyt yhteistyö arviointiryhmän kanssa sujui ja seurankin mielestä puhuttiin oikeista asioista samalla kielellä. Loppuraportin kriittisissäkin arvioissa oli päätä ja häntää.

Painopiste tiedonvälitykseen

Nyt 70-vuotias seura toimii yleisestä seurakehityksestä poiketen edelleen yleisseurana ja tavoittelee niin tieteen, hallinnon kuin järjestöjen tukemista.

Samaan aikaan suomalaiset ovat jakautumassa entistä pienempiin intressiryhmiin, virallisiin ja epävirallisiin. Urheilun suuri kertomus on kuollut. Suomalainen ei enää etsi liikunnasta yhteisöllisyyttä, korkeintaan yksilöllistä yhteisöllisyyttä. Liikunnan järjestökenttä on sirpaloitunut ja liikuntatiede linkittynyt useaan eri suuntaan.

Hallintokin pyrkii uudistumaan: jäykän resurssikepin sijaan ohjauksessa halutaan tarjota informaatioporkkanaa. Samalla liikuntavaikuttajien kolmas sukupolvi on siirtymässä eläkkeelle ja seuraava polvi varttumassa vastuuseen. Mitähän siitäkin tulee!

Seuran ennen niin selkeä toimintakenttä on nyt muruina maailmalla. Uudessa tilanteessa on turha, mutta helppo haikailla takavuosien toimintakulttuuria.

Historiasta löytyvät kuitenkin tulevaisuutta ajatellen seuran kenties kestävimät arvot. Riippumattomana ja puolueettomana organisaationa seura on voinut koota yhteen eri alojen ja näkökulmien edustajia kirjoittamaan, keskustelemaan, kehittämään ja välillä jopa väittelemään. Välineellistyyvä vuorovaikutus tarvitsee jatkossakin rinnalleen inhimillisen kanssakäymisen.

Seura voinee olla tyytyväinen myös maineestaan kasvattajaseurana: 1960-luvulta lähtien seuran piirissä on voinut kouliintua vaikuttajaksi liikuntahallintoon, -järjestöihin ja alan tutkimusyhteisöihin.

Viimeisen vuosikymmenen aikana seura on halunnut profiloitua tiedonvälittäjänä. Tieteen ja käytännön välistä siltaa on rakennettu ensisijaisesti tieteen päästä. Sillan suunta on ollut useammin hallinto kuin järjestöt tai kansalaiset.

Askeleita arkeen, lähemmäksi kansalaisia on otettu varovasti. Tieteenalan statuksen vahvistaminen on koettu tärkeämmäksi kuin tiedon soveltajien maailmaan sukeltaminen.

Toisaalta, ... ei yksi seura kaikkia kerkiä. Ainakin niin kauan kun seura on saanut valtionapua, sitä on haluttu ohjata eri suunnilta – ja niin kai halutaan tulevaisuudessakin.

Mutta ei se niin vakavaa ole. Kuten John Updike on todennut ”*elämä on kompromissi kahden asian välillä; sen mitä itse tahtoo ja sen mitä toiset tahtovat*”.

● Kirjoitus perustuu Liikuntatieteellisen Seuran 70-vuotistilaisuudessa 12.11.2003 esitettyyn multimediaesitykseen.

